

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 03.09.2024 ✓Accepted/Kabul: 15.02.2025

DOI:10.30794/pausbed.1543038

Research Article/Araştırma Makalesi

Akgöz Aktaş, G., Ebeoğlu Duman, M. (2025). "Babaların Gözünden Baba Katılımı ve Ebeveynlik Rollerini: Nitel Bir Çalışma", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 68, ss. 219-240.

BABALARIN GÖZÜNDEN BABA KATILIMI VE EBEVEYNLİK ROLLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Güleycan AKGÖZ AKTAŞ*, Melisa EBEOĞLU DUMAN**

Öz

Babaların çocuklarının hayatına dâhil oluşunu etkileyen birçok faktör olduğu bilinmektedir. Baba katılımını derinlemesine anlayabilmek için babaların ebeveynliğini ve bunu etkileyen bireysel, ailesel ve bağlamsal faktörleri babaların gözünden incelemek önemlidir. Bu çalışmada, babaların ebeveynlik deneyimlerine ilişkin niteliksel bilgi toplanması amacıyla toplam 25 babayla çevrim içi olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler deşifre edildikten sonra kodlanarak temalar belirlenmiştir. Kodlayıcılar arası güvenilirliğin, .80 ile .96 arasında değiştiği bulunmuştur. Çalışma, çocuğun bakımına destek olmak ve gelişimini desteklemenin, babaların temel rolü olduğunu göstermiştir. Çocuk bakım görevleri, babaların çoğu tarafından eşler arasında paylaşılan sorumluluk olarak rapor edilmiştir. Babaların, kendi ebeveynlerinden ve geleneksel cinsiyet rollerinden etkilendiklerini belirtmeleri dikkat çekmiştir. Çalışma hayatına bağlı olarak yaşanan yorgunluk, baba katılımının önündeki en büyük engel olarak ortaya çıkmıştır. Babaların çoğu, eşlerinin bekçilik davranışlarını teşvik edici olarak algılamışlardır. Babaların çocuklarıyla ilgilenmek için temel motivasyonları çocuklarının mutluluğu ve gülümsemesidir. Sonuçların baba katılımını artırmayı hedefleyen müdahale programları için faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: *Baba katılımı, Ebeveynlik, Anne bekçiliği, Çocuk bakımı, Cinsiyet rolleri, Nitel çalışma.*

FATHER INVOLVEMENT AND PARENTING ROLES FROM FATHERS' PERSPECTIVE: A QUALITATIVE STUDY

Abstract

Many factors affect father involvement in their children's lives and are developed differently to influence parental behavior. To understand father involvement in depth, it is important to examine fathers' parenting and the individual, familial, and contextual factors that affect it from the fathers' perspective. Therefore, this study aimed to collect qualitative information about fathers' parenting experiences, and for this aim, semi-structured online interviews were conducted with a total of 25 fathers. After the data obtained was deciphered, themes were determined by coding. Inter-coder reliability was found to vary between .80 and .96. The study showed that supporting the childcare and development is the main role of fathers. Most fathers reported childcare duties as a shared responsibility between spouses. It was noteworthy that fathers stated that they were influenced by their own parents and traditional gender roles. Fatigue due to work life emerged as the biggest obstacle to father involvement. Most fathers perceived maternal gatekeeping as encouraging. Fathers' main motivations for caring for their children are their happiness and smiles. It is thought that the results may be useful for intervention programs that aim to increase father involvement.

Keywords: *Father involvement, Parenting, Maternal gatekeeping, Childcare, Gender roles, Qualitative study.*

*Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, TRABZON.

e-posta: glycnakgoz@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-5681-7496>)

*Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, SAMSUN.

e-posta: melisaebeglu@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0001-8893-1237>)

1. GİRİŞ

Çocuklara öncelikli olarak bakım veren kişiler genellikle anneler olarak düşünüldüğünden, ebeveynlik bağlamında yapılan çalışmalar yakın bir geçmişe kadar daha çok anne-çocuk ilişkisine odaklanmıştır (Bornstein ve Tamis-LeMonda, 2022; Rocha, 2020). Bu varsayım, babaların çocukların gelişimi üzerindeki etkisini araştıran çalışmaların uzunca bir süre arka planda kalmasına sebep olmuştur. Geleneksel anlayışta anneler, çocuk bakımı ve ev işlerinden sorumlu iken; babalar aile üyelerinin geçimini sağlayarak eve katkı sunarlar. Toplumun değişen yapısı, iş hayatındaki istihdam değişimleri, geniş aileden çekirdek aileye geçiş ve ekonomik sebepler, cinsiyet rollerinin keskin sınırlarının ebeveynler için daha esnek hale gelmesini sağlamıştır (Cabrera ve ark., 2014; Cannito, 2020). Böylece babaların otoriter, 'sevgisini göstermeyen', mesafeli ve maddi kaynak sağlayan ebeveynlik rolü, yerini anne ile iş birliği içinde çocuk bakımına katıldıkları ve ev içinde daha görünür oldukları babalık rolüne bırakmıştır (Akbaş ve Zeybekoğlu, 2013; Dette-Hegenmeyer ve ark., 2014). Çalışan annelerin sayısının artması, babaların evi tek başına geçindirme yükünü azaltmaya başlamış, çocukların babalarıyla daha çok etkileşime girebileceği yeni bir ebeveynlik alanı yaratmıştır. Değişen cinsiyet rollerine bağlı olarak, 'yeni babalık (new fathering)' olarak anılan, günümüz babalarının ebeveynlik davranışlarını tanımlayan güncel bir kavram gelişmiştir (Bataille ve Hyland, 2023; Volling ve Palkovitz, 2021).

Babanın çocuk için önemini anlamak amacıyla yürütülen çalışmalar, baba katılımının yalnızca annenin rolünü desteklemekle kalmadığını aynı zamanda çocuğun sağlıklı gelişiminde biricik bir öneme sahip olduğunu gösterir niteliktedir (Lamb ve Lewis, 2010; Sarkadi ve ark., 2008). Baba katılımının ilk kavramsallaştırılmasından bu yana, babalar çocuk için ulaşılabilir olarak, çocuklarıyla etkileşim kurarak ve onlar için sorumluluk alarak katılım sağlarlar (Lamb, 1979). Ancak babaların çocuğu yıkamak, beslemek, bebekken altını değiştirmek gibi temel bakım görevlerinde ise anneler kadar yer almadıkları raporlanmıştır (Akgöz Aktaş ve Aydın, 2020a). Baba ile nitelikli vakit geçirmek, oynamak, duygu paylaşımı yapmak, çocukların bilişsel ve sosyo-duygusal alandaki gelişimlerine büyük katkı sunmaktadır (Cabrera ve ark., 2007). İlerleyen çalışmalar da babaların oyun saatlerinde annelere göre daha aktif yer aldığını ve babalarla oynanan oyunların çocuğun bilişsel gelişime büyük katkı sağladığını göstermiştir (Amodia-Bidakowska ve ark., 2020). Ayrıca çocuklukta yüksek düzeyde baba katılımı deneyimlemiş ergenlerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu, stresli durumlarda daha işlevsel başa çıkma stratejileri kullandıkları bilinmekte; söz konusu olumlu etki yetişkinlikte dahi varlığını sürdürmektedir (Flynn ve ark., 2018; Flouri ve Buchanan, 2004; Liu ve ark., 2022; Palkovitz, 2014). Baba yokluğu çeken çocukların ise kaygı, saldırganlık gibi davranış problemleri ve ağır depresyon yaşayabildikleri kaydedilmiştir (Kim ve Glasgow, 2018; Luo ve ark., 2012; McAnahan, 2014). Baba katılımının tüm gelişim dönemlerinde kritik öneme sahip olduğunun anlaşılması ile birlikte, değişen ebeveyn rollerinin babalar ve çocuklar üzerindeki etkisi ve baba katılımının öncüllerinin incelenmesi yaygınlaşmıştır (Ebeoğlu Duman ve Yılmaz Irmak, 2023; Liu ve ark., 2022; Skjøthaug, 2020).

Baba katılımı çok boyutlu, kültüre duyarlı ve karmaşık bir yapı olarak kavramsallaştırılır (Parke, 2014). Genel haliyle baba katılımı, çocuğun hayatına dâhil olmayı ifade eden ebeveynlik davranışlarından oluşur ve çocukla gönüllü bir etkileşim gerektirir (Diniz ve ark., 2021; Palkovitz ve Hull, 2018). Baba katılımı, bebek henüz doğmadan, doğum hazırlıkları aşamasında görülmeye başlanır (Walsh ve ark., 2021). Baba adayları, gebelik sürecinde eşlerine yardımcı olarak, ebeveynlik eğitimlerini takip ederek, çocukları için fiziki koşulları ve maddi kaynakları sağlayarak doğum öncesi baba katılımında bulunurlar (Ebeoğlu Duman, 2024). Birçok faktör baba katılımı için belirleyicidir ve bunların başında eş gelir (Allen ve Daly, 2007). Anneler, baba-çocuk etkileşimi üzerinde birincil derece öneme sahip davranışlar gösterirler. Anne bekçiliği olarak tanımlanan bu davranışlar, baba katılımı düzeyini artıran veya azaltan bazı özellikler taşımaktadır. Anneler, eşlerinin çocukla vakit geçirmesi konusunda istekli ve baba-çocuk etkileşimini kolaylaştıran birtakım davranışlara sahip olabilecekleri gibi babanın çocukla kurduğu iletişimi engelleyen bir tutum da gösterebilirler (Akgöz Aktaş ve Ebeoğlu Duman, 2021; Puhlman ve Pasley, 2013). Bununla birlikte ebeveynlikle (coparenting) ilgili konularda son sözü söyleyen taraf olarak, çocukla ilgili kararları tek başlarına alabilir ya da kontrolü eşleri ile birlikte ortak şekilde sağlayabilirler (Puhlman ve Pasley, 2017). Ebeveynlikleri hakkında eşleri tarafından övgü alan ve çocukla etkileşimleri teşvik edilen babaların, babalık rolleri konusunda kendilerini daha yetkin hissettikleri ve olumlu ebeveynlik deneyimleri geliştirdiği bilinmektedir (Cannon ve ark., 2008). Tersine engelleyici bekçilikle karşılaşan babalar, çocuk bakımından geri durarak baba kırılabilirliği (father vulnerability) gösterebilirler (Schoppe-Sullivan ve ark., 2021). Baba kırılabilirliğinin, çocukların daha az seviyelerde baba katılımı deneyimlemesine ve baba-çocuk arasındaki ilişkinin bozulmasına yol açtığı

Duman

bilinmektedir (Devault ve ark., 2008). Az sayıda çalışma anne bekciliğini babaların gözünden inceleyen sonuçlar bildirmiştir (Akgöz Aktaş ve Aydın, 2020b; Schoppe-Sullivan ve ark., 2015). Özellikle engelleyici bekciliğin babalar için rahatsızlık verici olduğu varsayılsa da bazı çalışmalarda babalar, annelerin olumlu ya da olumsuz her türlü yönlendirmesine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir (Roy ve Dyson, 2005). Dolayısıyla babaların anne bekciliğine yönelik algıları, toplumun geleneksel alt yapısı ile yakından ilişkilidir.

Geleneksel cinsiyet rolleri, anne ve babaların çocuk bakımı ve ev işlerindeki sorumluluklarını net çizgilerle birbirinden ayırır. Bu nedenle babaların toplumun cinsiyet rollerine yönelik algısı, onların katılım davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür (Offer ve Kaplan, 2021). Geleneksel rollere bağlı babalar, çocuğa bakım vermeyi annenin görevi olarak değerlendirdiğinden, çocuk bakımı ve ev işleri konusunda kendilerini geri planda tutarlar (Kuo ve ak., 2018). Buna karşın modern ebeveynlik tutumlarını benimseyen eşitlikçi babaların, çocuklarının hayatına daha fazla dâhil olduğu bilinmektedir. Bu nedenle çocuk için birlikte ebeveynlik yapan anne babaların, annenin daha çok sorumluluk üstlendiği koşullardakine göre daha az geleneksel cinsiyet rolünü benimsediği bildirilmiştir (McClain ve Bronw, 2017). Geleneksel babalık rolüne kıyasla yeni babalık idealinde, geleneksel cinsiyet rollerinin etkisine daha az rastlanır (Bataille ve Hyland, 2023). Yeni nesil babalar için ideal babanın özellikleri, daha geçmiş tarihlerdeki gibi otoriter, sert ve mesafeli olmayı ifade etmez. Babanın görevi eve ekmek getirmenin ötesinde, eşe destek olmak ve çocuk için anne ile eşit düzeyde sorumluluk almayı gerektirir (Banchefsky ve Park, 2016; Vosoni, 2014). Ayrıca cinsiyet rollerine ilişkin tutum, çocuğa biçilen değer ile yakından ilişkilidir. Daha modern ve eşitlikçi bir ebeveynlik anlayışı, çocuğun aile içindeki psikolojik değerini artırırken; çocuğa verilen ekonomik değeri azaltır. Bir çocuğa sahip olmak, ebeveynler arasında mutluluk kaynağı olarak görülür ve çocuk yetiştirmede, nitelikli bir baba-çocuk ilişkisi kurmak, çocuğun sağlıklı ve bağımsız bir kimlik geliştirmesi önem kazanır (Kağıtçıbaşı, 2019). Çocuğa verilen değer ekonomik kaygıların dışına çıkması, ebeveynlerin çocuğun cinsiyetinin erkek olması ile ilgili duyduğu isteğin azalması ile de ilişkilidir (Eol Önder ve Aloplu, 2017). Her ne kadar 1900’lü yılların sonlarında azalmaya başlasa da geleneksel yapı içinde aileler, çocuklarının iş gücüne katkı sunması ve maddi kazanç sağlaması için bir beklenti taşırlar (Schultz, 1973). Bu beklenti, iş yükünün erkek çocuklar tarafından daha rahat karşılanacağı düşüncesini beraberinde getirmiştir. Ancak günümüzde çocuğun psikolojik değerinin artmaya başlaması ile birlikte bu ‘faydacı’ yaklaşım azalmış, cinsiyet tercihi ve birden fazla çocuk sahibi olma isteği önemini yitirmeye başlamıştır (Kağıtçıbaşı, 2019).

Baba katılımı ile ilişkili olan önemli faktörlerden biri de babaların nasıl yetiştirildikleri, diğer bir deyişle, kendi anne babalarından gördükleri ebeveynliğe ilişkin algılarıdır (Cabrera ve ark., 2014). Pek çok araştırma, babaların özellikle kendi babalarıyla olan deneyimlerinin ebeveynlik rolleri ile katılımlarını etkilediğini ortaya koymuştur (Brown ve ark., 2018; Ebeoğlu Duman ve Yılmaz Irmak, 2023; Jessee ve Adamson, 2018). Nitekim, bu deneyimlerin baba katılımını nasıl etkilediğini açıklamak üzere Sagi (1982) hipotez öne sürmüştür: Modelleme hipotezi (örn., bir babanın kendi babasının geçmişteki katılımını modellemesi) ve telafi edici hipotez (örn., bir babanın, geçmişte kendi babasının düşük düzeyde katılımının telafisi olarak kendi çocuğunun hayatına daha fazla dahil olması). Ayrıca bireyler, sıklıkla kendi ebeveynleri tarafından cinsiyete özgü davranış modellerine maruz kaldıkları için ailelerinden erkek/baba ve kadın/anne rollerine ilişkin beklentiler oluşturmaktadır (Abbott, 2021). Dahası, bireylerin sosyal modellerinden elde ettiği bu deneyimler, onların ebeveynlik ile ilgili öz-yeterliliklerini de etkileyerek dolaylı yünden baba katılımı üzerinde etki yaratabilmektedir (Bandura, 1995; Ebeoğlu Duman ve Yılmaz Irmak, 2023). Dolayısıyla kuşaklararası faktörlerin, babalar için algılanan babalık rollerini, baba-çocuk ilişkisini geliştirmeye yönelik inanç ve yeterliliklerini ve baba katılımını şekillendirebilecek önemli bir etkileşim bağlamı olduğu söylenebilir.

Baba katılımı ile ilişkilendirilen önemli faktörlerden bir diğeri ise babaların çalışma saatleri, iş yoğunluğu ve işten kaynaklı yaşadıkları strestir (Pilarz ve ark., 2020). Bazı çift gelirli ailelerde, babaların çalışma saatleri ve ek mesaisi annelerinkinden yüksektir (Kitterød ve Pettersen, 2006). Uzun saatler boyunca çalışan veya ekonomik kaygılar sebebi ile ek ücretli işlere giden babaların, ev yaşamına dâhil olması doğal olarak sınırlanmaktadır. Babaların iş için harcadıkları süre arttıkça, çocukları için ayırdıkları zaman ve bu sürede onlarla kurdukları iletişimin niteliği azalmaktadır (Monteiro ve ark., 2017). Babaların iş sebebi ile yokluğu, aile sistemini de etkilemekte ve annelerin bekcilik davranışlarını şekillendirmektedir. Örneğin, iş için uzun süreli seyahat eden babaların eşleri, çocukla ilgili bütün sorumlulukları tek başına üstlenmekte olup bu durum, annelerin ebeveynlik alanındaki kontrol mekanizmasını artırmaktadır (Hauser, 2012). Dolayısıyla baba-çocuk etkileşimi sınırlı olduğunda ve

Duman

babalar çocuklarının hayatına katılım gösteremediklerinde anneler, teşvik ya da engel gibi bekçilik davranışları sergilemeyip duyarsız bekçilik (apathetic gate managers) yapabilmektedir (Akgöz Aktaş ve Ebeoğlu Duman, 2021). Ayrıca yoğun mesailerin veya iş yerinden gelen taleplerin, ebeveynlerin stres düzeylerini artırarak iş-aile çatışmasına (work-family conflict) yol açabildiği de bilinmektedir (Cooklin ve ark., 2016). İş gücüne katılımdaki belirgin değişimlere rağmen, iş ve ev sorumluluklarının ebeveyn cinsiyeti açısından halen eşit dağılmadığı görülmektedir (McLaughlin ve Muldoon, 2014). İş yükü sebebi ile evdeki sorumluluklarını yerine getiremeyen babalar, bir bakıma yeni nesil babalık ile gerçek babalık uygulamaları arasında bir dengesizlik yaşamaktadır (Mannino ve Dutsch, 2007). Bununla birlikte alanyazında, babaların yaşadıkları stresin, aile üyeleri arasında yayılım gösterdiği ve birlikte ebeveynlik uygulamalarını bozarak çocukların gelişimi üzerinde olumsuz etkilerle sonuçlandığı vurgulanmaktadır (d’Orsi ve ark., 2023).

Baba katılımının faydalarının kabul gördüğü güncel alanyazına rağmen, bu alandaki araştırmaların özellikle ülkemizde halen yeterli seviyeye ulaşmadığı ve araştırılmaya değer açık alanlar bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle, babaların ebeveynlik deneyimlerini ve çocuklarının hayatına katılımını etkileyen çeşitli özellikleri derinlemesine inceleyen bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut alanyazın, yeni nesil babalık uygulamalarındaki artışa vurgu yapıyor olsa da geleneksel babalık rollerinin kendini göstermeye devam ettiği ebeveynlik davranışlarını ve onu etkileyen faktörleri de anlamak oldukça önemlidir. Ülkemizde baba katılımı ve anne bekçiliğini babaların gözünden anlamaya odaklanan nitel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla mevcut araştırmada; çocuklar, ebeveynler ve aile işlevselliği üzerinde eşsiz katkısı bulunan ve mikrodüzeyden makrodüzeye kadar pek çok faktörden etkilendiği bilinen baba katılımı ve ilişkili faktörleri babaların gözünden anlamak amaçlanmıştır. Böylece bu nitel araştırmada, babaların çocuk bakımı konusundaki sorumluluklarının, babalık beklenti ve ideallerinin, çocuğuyla ilgilenmesini engelleyen faktörlerin neler olduğu ve babaların hem eşlerinin bekçilik davranışlarını nasıl algıladıkları hem de toplumdaki çocuk yetiştirmeye yönelik cinsiyet rol tutumları ile kendi ailelerinden gördükleri ebeveynliğin çocuklarının hayatına dâhil olmalarını nasıl etkilediği ele alınmıştır. Babaların ebeveynlik ile ilişkili deneyimlerinin ve bunu etkileyen faktörlerin bütüncül bir bakış açısıyla derinlemesine incelenmesi, çocuklarının hayatına dâhil oluşunu artırabilecek kuramsal alt yapıyı hazırlamak ve ailelere farkındalık kazandırmak açısından önemlidir. Ayrıca babaların öz-bildirimine dayanan niteliksel çalışmaların, gelecekte geliştirilmesi olası ölçme araçları ve katılımı artırmayı hedefleyen müdahale programları için de yararlı olacağı düşünülmektedir.

2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Mevcut çalışmada, babaların ebeveynlik ile ilgili deneyimlerini ve çocuklarının hayatına katılımlarını etkileyen bireysel, ailesel ve bağlamsal faktörleri incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Derinlemesine ele alınması istenen konuları incelemek ve anlamak için araştırmacılar nitel araştırmaları tercih edebilmekte olup bu araştırmalarda görece küçük örneklemeler ile çalışılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2023). Nitel çalışmada odaklanılan değişkenler hakkında ön bilginin olduğu koşulda, yoğunluk örneklemesinin kullanılabileceği önerilmektedir (Patton, 2005). Bu öneriye uygun olarak mevcut çalışmanın örneklem sayısı, benzer temaların oluşmaya başladığı ve toplanan bilgilerden daha ileri bilgilere erişilemediği doygunluk noktasında sonlandırılmıştır (Strauss ve Corbin, 2014). Ayrıca bu araştırmada yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler yoluyla veri toplanmış ve böylelikle katılımcıların kendilerini daha rahat açmaları sağlanarak deneyimledikleri öznel durumlar hakkında duygu ve düşüncelerine ulaşabilmek hedeflenmiştir (Bengtsson, 2016).

2.1.Katılımcılar

Araştırma Türkiye’nin farklı illerinde ikamet eden 25 baba ile gerçekleştirilmiştir. Babaların anaokulu ya da kreşe devam eden en az bir çocuğunun bulunması, evli ve aileleri ile birlikte yaşıyor olması, ikiz çocuk sahibi olmamaları, çocuklarının biyolojik ebeveyni olmaları ve herhangi bir psikiyatrik ya da nörolojik tanı almamış olmaları çalışmanın dâhil edilme kriterleri olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaşları 32 ile 45 arasında (Ort. = 36.84, S = 3.18) değişmektedir. Babaların 1’i (%4) lise, 17’si (%68) lisans ve 7’si (%28) lisansüstü mezunu olduğunu bildirmiştir. Katılımcılardan biri hâlihazırda çalışmadığını bildirmiş, çalışan babaların ise çalışma saatleri ortalaması 7.76 (S = 1.87) olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılan babalar ortalama 7.88 (S = 2.08) yıldır evli olduklarını bildirmiştir. Katılımcıların eşlerinin yaşı 29 ile 44 arasında (Ort. = 34.48, S = 3.28) değişmektedir. Eşlerin 16’sı (%64)

Duman

lisans ve 9'u (%36) lisansüstü mezunudur. Çalışmaya katılan üç babanın eşi herhangi bir işte çalışmamaktadır. Ücretli bir işte çalışan eşler ise günde ortalama 7 (S = 2.81) saatini işte geçirmektedir. Çocukların 12'si (%48) kız ve 13'ü (%52) erkektir. Yaşları 3 ile 6 arasında değişen (Ort. = 4.34, S = .80) çocukların 20'si (%80) tek çocuk iken 5'inin (%20) bir kardeşi bulunmaktadır. Babaların 24'ü (%96) eşinin gebeliğinin planlı olduğunu, 1'i (%4) ise planlı olmadığını bildirmiştir. Babaların tümü, çocuklarının bir engeli olmadığını ve kronik bir rahatsızlık için ilaç kullanmadığını bildirmişlerdir. Çalışmanın örneklemini oluşturan babalar, eşi ve çocukları ile yaşayan çekirdek aile özellikleri taşımaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Bu form, katılımcılara ilişkin demografik özellikleri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Form baba ve eşlerinin yaşı, eğitim durumu, çalışma saatleri, evlilik yılları gibi soruların yanında; çocuklara ilişkin cinsiyet, yaş gibi sorulardan oluşmaktadır.

2.2.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu form, katılımcıların babalık deneyimlerini anlamak ve çocuklarının hayatına katılımlarını etkileyen bireysel, ailesel ve bağlamsal faktörleri incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Açık uçlu sorulardan oluşan form, babaların çocuk bakımı konusundaki sorumluluklarının, babalık beklenti ve ideallerinin, çocuğuyla zaman geçirmesi için motivasyon kaynaklarının ve çocuğuyla ilgilenmesini engelleyen faktörlerin neler olduğunu değerlendirmeye yönelik hazırlanmıştır. Ayrıca bu formdaki bireysel görüşme soruları ile babaların hem eşlerinin bekçilik davranışlarını nasıl algıladıkları hem de toplumdaki çocuk yetiştirmeye yönelik cinsiyet rol tutumları ile kendi ailelerinden gördükleri ebeveynlik ile ilgili davranışların çocuklarının hayatına dâhil olmalarını nasıl etkilediği değerlendirilmiştir.

2.3. İşlem ve Verilerin Analizi

Araştırmada Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 03.01.2024 tarihli ve E-27848278-622.02-470472 sayılı kararı uygulanmıştır. Alınan etik kurul iznini takiben çalışmanın duyurusu, çeşitli sosyal medya hesapları üzerinden yapılmıştır. Araştırmaya katılmak istediğini mail ile bildiren babalara ulaşılarak çevrim içi görüşmelerin yapılacağı uygun gün ve saatler planlanmıştır. Toplam 25 baba ile yürütülen çevrim içi görüşmeler, standart olması açısından bir araştırmacı tarafından yürütülmüş ve görüşmelerin her biri yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular, katılımcılara aynı sıra ile sorulmuş, gerekli yerlerde açık sorularla illerlenmiştir. Çevrim içi görüşmeler, araştırmacılar tarafından deşifre edilmek üzere babaların izni dâhilinde ses ve görüntü kaydı alınarak saklanmıştır. Ses kayıtlarından elde edilen metinler, iki doktoralı araştırmacı tarafından bağımsız olarak deşifre edilmiştir. Başlangıç kodlamasının ardından, alt düzey temaların ortaya çıkarılması için daha derinlikli olan örüntü kodlamaları yapılmıştır (Roberts ve Priest, 2006). Kodlamadan elde edilen veriler kategoriler/alt kategoriler şeklinde düzenlenerek temalar elde edilmiştir. Ortaya çıkan temalar, kuramsal çerçeveye ve sorulan soruların içeriğine uygun olarak adlandırılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki uyuma oranının belirlenmesi için temalara ait terim sayıları, üzerinde görüş birliği sağlanan ve sağlamayan olmak üzere birlikte belirlenmiştir. Kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik katsayısı, $C \div (C + a) \times 100$ formülü ile hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Bu formüle göre üzerinde görüş birliği olan terim sayısı C ile ifade edilirken; görüş birliğine varılamamış terim sayısı a ile ifade edilmektedir. Bu yöntemle incelenen güvenilirlik katsayısının .80'in altına düşmemesi uygun görülmektedir (Patton, 2002). Her bir üst tema için ayrı ayrı hesaplanan kodlayıcılar arası iç tutarlık güvenilirliğinin %80 ile %96 arasında değiştiği görülmüş olup kodlayıcıların uzlaşmadığı ifadeler için en son ortak karar verilmiştir.

3. BULGULAR

Babaların çocuk bakımındaki sorumluluklarının neler olduğuna ilişkin soruya verdikleri yanıtlar "temel bakım", "gelişimi desteklemek", "birlikte evde zaman geçirmek", "birlikte ev dışında zaman geçirmek" ve "eşe yardımcı olmak" üzere 5 temel kategoride değerlendirilmiştir. İlgili kategorideki katılımcı söylemlerindeki en yüksek pay

Duman

%39.74 ile temel çocuk bakım görevlerini yansıtırken, eşe yardımcı olmak için üstlenilen görev ifadeleri %6.41 ile en düşük oranda ifade edilmiştir. Bu kategoriye ait kodlayıcılar arası güvenilirlik yüzdesi 95.7 olarak hesaplanmıştır. Alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Babaların çocuk bakım sorumlulukları

Kategoriler	f	%	Katılımcıların söylemleri
Temel bakım	62	39.74	Altını değiştirme, besleme, banyo yaptırma gibi.
Gelişimi desteklemek	42	26.92	Kitap okumak, sağlığı ile ilgilenmek gibi.
Birlikte zaman geçirmek (evde)	25	16.02	Evde oyun oynamak gibi.
Birlikte zaman geçirmek (ev dışında)	17	10.91	Parka götürmek gibi.
Eşe yardımcı olmak	10	6.41	Eşin yükünü hafifletmek için (örn., uyuşuk dinlenebilmesi için) görev almak gibi.
Toplam	156	100	

Katılımcıların eşlerden kimin çocuk bakımı ile daha çok ilgilendiği sorusuna verdikleri yanıtlar “daha çok anne”, “daha çok baba” ve “eşit” olmak üzere 3 temel kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcı söylemlerinin %64’ü çocuk bakım görevlerinin birlikte yürütüldüğünü, %32’si çocukla daha çok annenin ilgilendiğini ve %4’ü ise daha çok babanın ilgilendiğini göstermiştir. Diğer bir ifadeyle, baba olarak kendilerinin çocukla daha fazla ilgilendiğine yönelik ifadeler, bu kategorideki en düşük orana sahiptir. Bu temalara ait kodlayıcılar arası güvenilirlik %92.6 olarak hesaplanmıştır. Alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Eşlerden kimin çocuk bakımı ile daha çok ilgilendiği

Kategoriler	f	%	Katılımcıların söylemleri
Daha çok anne ilgileniyor	8	32	Çocuk bakımını çoğunlukla annenin üstlendiği koşullar (örn., “Eşim benden daha çok bakıyor tabii.”)
Daha çok baba ilgileniyor	1	4	Çocuk bakımını çoğunlukla babanın üstlendiği koşullar (örn., “Çocuklarımın çoğu şeyiyle ben ilgilenirim.”)
Eşit ilgileniliyor (görev paylaşımı)	16	64	Çocuk bakımı görevlerinin ortaklaşa sürdürüldüğü koşullar (örn., “Ben her şeyi birlikte yaparım, anne ya da baba diye ayırmam.”)
Toplam	25	100	

Katılımcıların baba kavramının ifade ettiği anlamın ne olduğuna yönelik soruya verdikleri yanıtlar “rol model olmak”, “sorumluluk”, “mutluluk”, “güven”, “bir canlıyı yetiştirmek, hayata hazırlamak” ve “arkadaşı olmak” olmak üzere 6 temel kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcı söylemlerinin %27.45 ile en çok sorumluluğu, %7.84 ile en az çocuğun arkadaşı olma temasını yansıttığı görülmüştür. Bu temalara ait kodlayıcılar arası güvenilirlik %94.4’tür. Ayrıca babaların ideal bir babanın sahip olması gereken özelliklerin ne olduğuna ilişkin yöneltilen soruya verdikleri cevaplar da “sevgi dolu, ilgili olmalı”, “sabırlı, anlayışlı olmalı”, “empatik olmalı”, “zaman ayırmalı”, “çocuğa örnek olmalı”, “otoriter olmalı” ve “iyi yetiştirmek için maddi/manevi imkânlarla sahip olmalı” olmak üzere 7 kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemlerinin %22.53 ile en çok “sevgi dolu, ilgili olmalı” ifadelerinden oluştuğu, en düşük oranda ise (%2.82) “otoriter olmalı” ifadelerini yansıttığı görülmüştür. Bu temalara ait kodlayıcılar arası güvenilirlik %88.8 olarak hesaplanmıştır. Alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Baba olmanın ifade ettiği anlam ve ideal baba özellikleri

Baba Olmanın İfade Ettiği Anlam			
Kategoriler	<i>f</i>	%	Katılımcıların söylemleri
Rol model olmak	9	17.65	Kendi davranışlarına dikkat etmek, iyi bir insan olması için yol göstermek gibi.
Sorumluluk	14	27.45	Çocuğu geleceğe hazırlamak için sorumluluk almak.
Mutluluk	7	13.72	Aile bireylerinin mutluluğuna katkı sağlamak.
Güven	9	17.65	Çocuğun arkasında olmak, başı sıkıştığında hazır bulunmak gibi.
Yetiştirmek, hayata hazırlamak	8	15.69	Çocuğun ‘bilgi bankası’ olmak gibi.
Arkadaşı olmak	4	7.84	Çocuğun dilinden anlamak, onun seviyesine inerek anlaşabilmek gibi.
Toplam	51	100	
İdeal Baba Özellikleri			
Sevgi dolu, ilgili olmalı	16	22.53	Çocuğu sevmek, ona şefkat göstermek ve onunla ilgilenmek gibi.
Sabırlı, anlayışlı olmalı	11	15.49	Çocuk olduğunu unutmadan sabretmek ve onu anlamak gibi.
Empatik olmalı	9	12.68	Çocuğun duygularını anlamak, onun da bir birey olduğunu unutmamak gibi.
Zaman ayırmalı	13	18.31	Çocuk ile zaman geçirmek için fırsatlar yaratmak gibi.
Çocuğa örnek olmalı	13	18.31	Davranışlarının çocuk tarafından kopyalanacağını bilerek davranmak gibi.
Otoriter olmalı	2	2.82	Yeri geldiğinde sert taraf olabilmek gibi.
İyi yetiştirmek için maddi/manevi imkânlarla sahip olmalı	7	9.86	Evi geçindirmek ve çocuğu iyi yetiştirmek için uygun koşullara sahip olmak gibi.
Toplam	71	100	

Katılımcıların çocuk sahibi olma nedenlerine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar “insan yetiştirmek, hayata hazırlamak”, “çocukları sevmek”, “psikolojik doyum”, “soyun devamı” ve “aile/evliliği güçlendirmek” olmak üzere 5 kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcı söylemlerinin en yüksek ve en düşük oranlarda ifade ettiği alt temalar sırası ile psikolojik doyum (%24.49) ve çocukları sevmektir (%12.24). Bu kategoride, kodlayıcılar arası güvenilirlik yüzdesi 92.5’tir. Alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 4’te gösterilmiştir

Tablo 4: Çocuk sahibi olma nedenleri

Kategoriler	<i>f</i>	%	Katılımcıların söylemleri
İnsan yetiştirmek/hayata hazırlamak	11	22.45	Çocuk yetiştirme konusunda deneyim kazanmak, birini hayata hazırlamak gibi (örn., “Çocuğun doğumdan yetişkinliğe kadarki sürecini merak ediyordum.”).
Çocukları sevmek	6	12.24	Çocuk sevgisi (örn., “Ben oldum olası çocukları çok severim.”)
Psikolojik doyum	12	24.49	Çocuğun varlığının katacağı mutluluk, çocuk sahibi olmanın vereceği hazzı tatmak (örn., Çocuk bence mutluluk getiriyor insana.”).
Soyun devamı	9	18.37	Evrimsel açıdan erkeklerin üreme ihtiyacı (örn., “Bence bir erkek, çocuğu olana kadar üreyebilme endişesi taşır.”)
Aile bağı/evliliği güçlendirmek	11	22.45	Eve neşe gelmesi, monotonluktan kurtulmak gibi (örn., “Evliliğimize bir hareket gelir diye düşündüm.”).
Toplam	49	100	

Duman

Katılımcıların çocukla ilgilenmeyi/zaman geçirmeyi engelleyen faktörlerin ne/ler olduğuna yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar “iş/yoğun çalışma saatleri”, “eş/annenin varlığı”, “sağlık (psikolojik ve fiziksel)” ve “kişinin kendisi (sosyalleşme isteği)” olmak üzere 4 kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcı söylemleri, %62.86 oranla en çok babaların iş saatleri ile ilgili olduğuna, %5.71 oranla en az ise annenin varlığı ile ilgili ifadelerden oluştuğuna işaret etmiştir. Bu kategoride %92.1 oranla benzeşik kodlama yapılmıştır. Ayrıca babaların çocuğa yönelik davranışlarını etkileyen faktörlerin ne/ler olduğuna ilişkin yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar da “eş”, “aile büyükleri/köken aile”, “arkadaşlar/çevre”, “öğrenilenler/edinilen bilgiler”, “kişinin kendisi” ve “çocuk” olmak üzere 6 kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemleri incelendiğinde, en yüksek oranın %32.76 ile eşe ilişkin faktörler; en düşük oranın ise %5.17 ile çocukla ilişkili faktörler olduğu görülmüştür. Bu kategorideki kodlayıcılar arası güvenirlik %82.8’dir. Alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Çocukla ilgilenmeyi/zaman geçirmeyi engelleyen ve çocuğa yönelik davranışlarını etkileyen faktörler

Çocukla İlgilenmeyi/Zaman Geçirmeyi Engelleyen Faktörler			
Kategoriler	f	%	Katılımcıların söylemleri
İş (yoğun çalışma saatleri)	22	62.86	İşin çocukla geçirilen zamanı engellemesi gibi.
Eş/annenin varlığı	2	5.71	Annenin varlığında çocuğun anneyi tercih etmesi gibi.
Sağlık (psikolojik ve fiziksel)	7	20	Yorgun, stresli olmak gibi.
Kişinin kendisi (sosyalleşme isteği)	4	11.43	Arkadaşlarla dışarı çıkmak, maça gitmek gibi.
Toplam	35	100	
Çocuğa Yönelik Davranışlarını Etkileyen Faktörler			
Eş	19	32.76	Eşin yönlendirmeleri (örn., “Bazen eşim çocuğa daha iyi yaklaşmam gerektiğini söyler.”)
Aile büyükleri/köken aile	11	18.97	Kendi ebeveynlerinin davranışları ve söylemleri (örn., “Benim maruz kaldığım ailesel faktörler de beni etkiler.”)
Arkadaşlar/çevre	7	12.07	Arkadaşların söylemleri (örn., “Arkadaşlarımla aramda bir etkileşim oluyor, bazen onlardan örnek alıyorum.”)
Öğrenilenler/edinilen bilgiler	6	10.34	Kitaplardan, eğitimlerden, uzmanlardan, internetten öğrenilenler gibi.
Kişinin kendisi	12	20.69	Yorgunluk, stres gibi.
Çocuk	3	5.17	Çocuğun istek ve tercihleri (örn., “Bazen yorgun oluyor ya da yaramaz oluyor, o da etkiliyor.”)
Toplam	58	100	

Katılımcıların çocuğa yönelik davranışlarını etkileyen faktörlerden eş ile ilgili açıklamaları dikkati çektiği için anne bekçiliğine yönelik sorular da babalara yöneltilmiş olup, yanıtları “annenin teşvik edici bekçiliği”, “annenin engelleyici bekçiliği” ve “annenin kontrol edici bekçiliği” olmak üzere 3 kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemleri %53.57 oranla teşvik edici bekçilik, %25 oranla engelleyici bekçilik ve %21.43 oranla kontrol edici bekçilik ile ilgili ifadeleri yansıtmıştır. Araştırmacıların kodlamaları %80 benzeşiklik oranı ile güvenilir bulunmuştur. Alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Anne bekçiliği

Kategoriler	f	%	Katılımcıların söylemleri
Teşvik edici bekçilik	15	53.57	Eşin, çocukla etkileşimi desteklemesi (örn., “Bazen bana tavsiye verdiği oluyor, iyi anlamda tabii.”)
Engelleyici bekçilik	7	25	Eşin, babayı çocuk bakımı konularında eleştirmesi (örn., “Eşim karıştığı zaman kendimi regüle etme sürem uzuyor, bazen müdahale etmemesi daha iyi oluyor.”)
Kontrol edici bekçilik	6	21.43	Çocuk bakımı konusunda son kararın annede olması (örn., “Eşim bazen krizler olduğunda hakem görevi üstleniyor.”)
Toplam	28	100	

Katılımcıların çocuğuyla alışılmışın dışında zaman geçiren babalar için diğer babaların neler düşünebileceğine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar “geleneksel cinsiyet rolüne uygun düşünceler” ve “eşitlikçi/modern cinsiyet rolüne uygun düşünceler” olmak üzere 2 kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcı söylemlerinin %68.97’inin geleneksel rollere uygun ifadelerden oluştuğu, %31.03’ünün ise eşitlikçi bir anlayışı temsil eden ifadeler olduğu görülmüştür. Bu temanın kodlayıcılar arası güvenilirliği %93.5 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca babaların çevresinden babalığı ile ilgili övgü ve/veya eleştiri alıp almadığına ilişkin yöneltilen soruya verdikleri cevaplar da “övgü”, “eleştiri” ve “övgü de eleştiri de yok” olmak üzere 3 kategoride ele alınmıştır. Babaların %36’sı ebeveynliği ile ilgili övgü ya da eleştiri almadığını belirtmiştir. Geriye kalan babaların yarısı (%32) ebeveynlik davranışları açısından çevresinden övgü aldığını belirtirken, diğer yarısı (%32) olumsuz eleştirilere maruz kaldığını bildirmiştir. Bu kategorideki kodlayıcılar arası güvenilirlik yüzdesi ise 92.6’dır. Her iki soruya yönelik ortaya çıkan alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Çocuğuyla alışılmışın dışında zaman geçiren babalar için diğer babaların düşünceleri ve çevresinden babalığı ile ilgili övgü/eleştiri alıp almadığı

Çocuğuyla Alışılmışın Dışında Zaman Geçiren Babalar İçin Diğer Babaların Düşünceleri			
Kategoriler	f	%	Katılımcıların söylemleri
Geleneksel cinsiyet rolüne uygun düşünceler	20	68.97	“Çocuk bakımı annenin işidir.”, “çocuk babaya kalmış” gibi düşünülmesi vb.
Eşitlikçi/modern cinsiyet rolüne uygun düşünceler	9	31.03	“Anne ile birlikte çocukla ilgilenmesi güzel”, “çocuğun annesine de babasına da ihtiyacı var” gibi düşünülmesi vb.
Toplam	29	100	
Babaların Çevresinden Babalığı ile İlgili Övgü/Eleştiri Alıp Almadığı			
Övgü	8	32	Babanın ebeveynlik davranışlarının övüldüğü koşullar (örn., “Arkadaşlarım da çocuklarıyla benim zaman geçirdiğim kadar geçirmek istediklerini söylüyorlar.”)
Eleştiri	8	32	Babanın ebeveynlik davranışlarına yapılan olumsuz eleştiriler (örn., “Biz de çocuk büyüttük böyle yapmadık.”)
Övgü de eleştiri de yok	9	36	Babanın ebeveynlikle ilgili herhangi bir geri bildirim almaması (örn., “Övgü de almadım eleştiri de almadım.”)
Toplam	25	100	

Katılımcıların doğum öncesi yapılması gereken hazırlıkların ne/ler olduğuna ilişkin yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar “değişecek koşulların farkında olunması”, “maddi hazırlık”, “eşe destek olma”, “fiziki şartları uygun hale getirme”, “çocuk yetiştirme konusunda bilgilendirme/egitim alma” ve “hazırlık gerekmez” olmak üzere 6 kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemlerinin %33.33’ü, çocuk doğduktan sonra değişecek koşulların farkında olunması alt teması olarak en yüksek orana sahiptir. Bu kategorideki en düşük oran (%3.70) ise çocuğun doğumu öncesi hazırlık yapılmasını gerekli görmeyen katılımcıların söylemlerinden oluşmuştur. Bu kategorideki temaların kodlayıcılar arası güvenilirliği %93.1 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca katılımcıların çocuklarının doğumuna katılıp katılmadıklarına

Duman

ilişkin sorulan soruya verdikleri cevaplar “evet” ve “hayır” olmak üzere 2 temel kategoride değerlendirilmiş olup, doğuma katıldığını belirten babaların doğuma katılma nedenlerine ilişkin verdikleri yanıtlar da “ilk temas/bağ” ve “eşe destek” olmak üzere 2 alt kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemlerinin %72.73’ü eşlerine destek olmak adına doğuma girme motivasyonu ile ilişkili iken; %27.27 söylem, çocuğun doğum anına tanıklık etme ve onunla ilk temasa önem verme ile ilgilidir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik bu kategori için %84.6 bulunmuştur. Doğuma katılmadığını belirten babaların doğuma katılmama nedenlerine yönelik verdikleri cevaplar ise “kendim istemedim”, “cinsellik” ve “hastane kuralları” olmak üzere 3 alt kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemlerinin toplam %83.34’ünü kendisi doğuma katılmak istemeyen veya hastane yönetiminin/doktorun izin vermemesi sebebi ile doğuma giremeyen babaların ifadeleri oluşturmuştur. Bu kategorideki kodlayıcılar arası güvenilirlik yüzdesi ise 85.7’dir. Alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Doğum öncesi yapılması gereken hazırlıklar, doğuma katılıp katılmadıkları ve nedenleri

Doğum Öncesi Yapılması Gereken Hazırlıklar			
Kategoriler	f	%	Katılımcıların söylemleri
Değişecek koşulların farkında olunması	18	33.33	Çocuk doğduğunda birçok alanda değişiklik olacağını öngörme (uykusuz geceler gibi).
Maddi hazırlık	14	25.93	Çocuk için yatırım hesabı açma, bez stoklama gibi.
Eşe destek olma	7	12.96	Eşin psikolojisi ile yakından ilgilenmek, duygusal olarak destek vermek gibi.
Fiziki şartları uygun hale getirme	5	9.26	Çocuk odası hazırlamak, evi çocuk yetiştirmeye uygun hale getirmek gibi.
Çocuk yetiştirme konusunda bilgilenme/ eğitim alma	8	14.82	Ebeveynlik eğitimlerine katılmak, bu konuda kitap okumak gibi.
Hazırlık gerekmez	2	3.70	“Hazırlık yapmak boşadır.” vb.
Toplam	54	100	
Babaların Doğuma Katılıp Katılmadıkları ve Nedenleri			
Evet katıldım	14	56	-
Hayır katılmadım	11	44	-
Toplam	25	100	
Doğuma Katılanların Katılma Nedenleri			
İlk temas / bağ	3	27.27	Çocukla o ilk teması kaçırmamak, o anı merak etmek gibi.
Eşe destek	8	72.73	Eşin yanında olmak, ona duygusal olarak destek olmak gibi.
Toplam	11	100	
Doğuma Katılmayanların Katılmama Nedenleri			
Kendim istemedim	5	41.67	Doğum anını kaldıramayacağını düşünmesi gibi.
Cinsellik	2	16.66	Cinsel hayatta travmatik sonuçları olabileceğini düşünmesi gibi.
Hastane kuralları, pandemi vs.	5	41.67	Hastane yönetiminin, doktorun izin vermemesi gibi.
Toplam	12	100	

Duman

Katılımcıların baba olacağını öğrendiği zaman ne hissettiğine yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar “olumlu duygular”, “olumsuz duygular” ve “hem olumlu hem olumsuz duygular” olmak üzere 3 temel kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemlerinin %56’sı sadece olumlu duygular ile, %4’ü sadece olumsuz duygular ile ve %40’ı hem olumlu hem olumsuz duygular ile ilişkili bulunmuştur. Bu kategoride kodlayıcılar arası güvenilirlik %83.3’tür. Ayrıca babaların çocukla ilgilenmek için motivasyon kaynaklarının neler olduğuna ilişkin yöneltilen soruya verdikleri cevaplar da “çocuğun kendisi”, “çocuğun yeni bir şeyler öğrenmesi” ve “diğer” olmak üzere 3 kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcı söylemlerinin büyük çoğunluğu (%64.52) çocuğun kendisinin, çocukla ilgilenmek için temel motivasyon kaynağı olduğuna işaret etmiştir. İlgili kategorideki temaların kodlayıcılar arası güvenilirliği ise % 83.8 olarak bulunmuştur. Her iki soruya yönelik ortaya çıkan alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Baba olunacağı öğrenilince hissedilenler ve çocukla ilgilenmek için motivasyon kaynakları

Baba Olunacağı Öğrenilince Hissedilenler			
Kategoriler	f	%	Katılımcıların söylemleri
Olumlu duygular	14	56	Mutluluk, yüce bir duygu gibi.
Olumsuz duygular	1	4	Kaygı, korku gibi.
Hem olumlu hem olumsuz duygular	10	40	Hem sevinç hem de belirsizlik kaygısı gibi.
Toplam	25	100	
Çocukla ilgilenmek için Motivasyon Kaynakları			
Çocuğun kendisi	20	64.52	Çocuğun mutluluğu, gülümsemesi ve çocuğun talebi gibi.
Çocuğun yeni bir şeyler öğrenmesi	5	16.13	Çocuğa yeni şeyler öğretme amacı taşımak.
Diğer	6	19.35	Anı biriktirmek istenmesi gibi.
Toplam	31	100	

Katılımcıların çocuğu farklı cinsiyette olsaydı babalık davranışlarında ne gibi farklılıklar olabileceğine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar “oyun/aktiviteler”, “disiplin/yetiştirme tarzı” ve “değişmez” olmak üzere 3 temel kategoride değerlendirilmiştir. Katılımcı söylemlerinin %53.57’si oyun ve aktivitelerin değişeceğine yönelik tahminleri içerirken; %14.29 oranla babalar, herhangi bir değişiklik öngörmediklerine ilişkin ifadeler kullanmışlardır. Buradaki kodlayıcılar arası güvenilirlik yüzdesi 87.5 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca katılımcıların başka çocuk fikri bulunup bulunmadığına yönelik olarak yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar “evet”, “hayır” ve “kararsız” olmak üzere 3 temel kategoride değerlendirilmiş olup, başka çocuk düşünen babaların bunu isteme nedenlerine ilişkin verdikleri yanıtlar da “şimdi yalnız kalmasın”, “ileride yalnız kalmasın” ve “diğer cinsiyet için de babalığı deneyimlemek isterim” olmak üzere 3 alt kategoride ele alınmıştır. Başka bir çocuk daha fikri bulunan babalar açısından katılımcı söylemlerinin toplam %73.33’ü çocukların bir kardeşe sahip olması ile ilgili iken; %26.67’si başka cinsiyetten bir çocuğu yetiştirme deneyimi ile ilgili merak ifadelerine atfedilmiştir. Buradaki temaların kodlayıcılar arası güvenilirliği %88.2’dir. Başka çocuk düşünmeyen babaların neden başka çocuk istemediklerine yönelik verdikleri yanıtlar ise “ekonomik durum” ve “aynı ilgiyi verememekten çekinmek” olmak üzere 2 alt kategoride ele alınmıştır. Katılımcı söylemlerinin %42.86’sı ekonomik kaygıları, %57.14’ü ise çocuklarla eşit biçimde ilgilenememe kaygısını yansıtmıştır. Son olarak bu kategorideki kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik %87.5 olarak hesaplanmıştır. İlgili sorulara yönelik ortaya çıkan alt kategorilere ve analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 10’da gösterilmiştir.

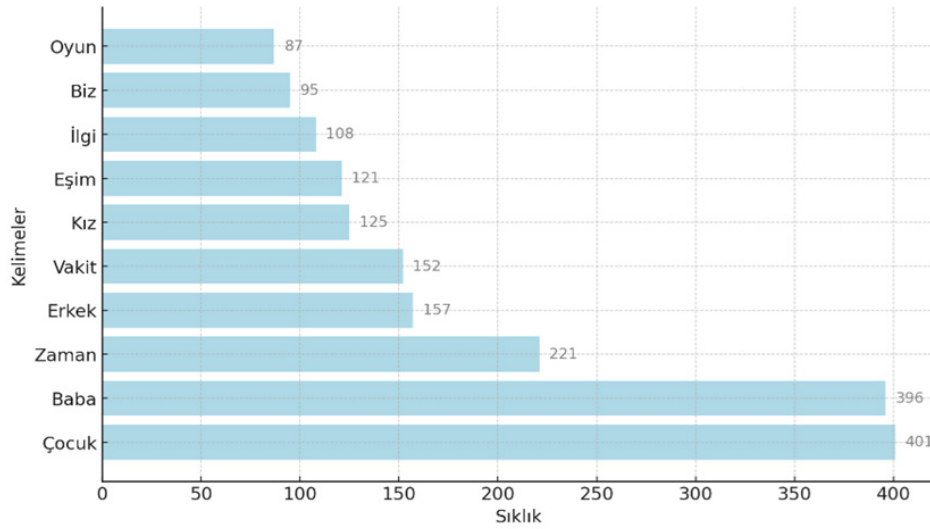
Tablo 10: Çocuğun farklı cinsiyette olması durumunda babalık davranışlarında değişecekler ve başka çocuk fikri olup olmadığı ile buna ilişkin nedenler

Kategoriler	<i>f</i>	%	Katılımcıların söylemleri
Çocuğun Farklı Cinsiyette Olması Durumunda Babalık Davranışlarında Değişecekler			
Oyun/aktiviteler	15	53.57	Oyuncakların ve oyunların değişeceğini düşünmesi gibi.
Disiplin/yetiştirme tarzı	9	32.14	Daha sert/nazik davranacağını ya da otoriter olacağını düşünmesi gibi.
Değişmez	4	14.29	Ebeveynlik davranışlarının aynı kalacağını düşünmesi gibi.
Toplam	28	100	
Babaların Başka Çocuk Fikri Olup Olmadığı ile Buna İlişkin Nedenler			
Evet	15	60	-
Hayır	7	28	-
Kararsız	3	12	-
Toplam	25	100	
Başka Çocuk Düşünme Nedenleri			
Şimdi yalnız kalmasın	6	40	Kardeşliği tatması gibi.
İleride yalnız kalmasın	5	33.33	İlerde sosyal bağlarının güçlü olması, ona destek olacak birinin bulunması gibi.
Diğer cinsiyet için de babalığı deneyimlemek	4	26.67	Bir kız ya da erkek çocuğunun da olmasını istemesi gibi.
Toplam	15	100	
Başka Çocuk İstememe Nedenleri			
Ekonomik durum	3	42.86	Maddi koşulların elvermemesi
Aynı ilgiyi verememekten çekinmek	4	57.14	Birden fazla çocuk olunca zaman ayıramamak, çocukları aynı nite-likte yetiştirememek korkusu taşımak.
Toplam	7	100	

Görüşme sonunda katılımcıların 17'si (%68) olumlu hislerle bu çalışmadan ayrıldığını (çocuk bakımı ile ilgili farkındalık kazanmak, çocuğunu özlemek gibi), 2'si (%8) olumsuz bazı hisler yaşadığını (çocuk bakımında az yer almakla yüzleşmek gibi), 6'sı (%24) ise görüşme öncesi ve sonrası hislerinin değişmediğini bildirmiştir.

Çalışmaya katılan 25 babanın, yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri yanıtlar, kullandıkları kelime sayılarına göre analiz edilmiştir. Tüm katılımcıların görüşmeler boyunca en çok kullandığı kelime, toplamda 401 kez "çocuk" olurken; en az kullandıkları kelime toplamda 5 kez kullanılan "maddiyat" olmuştur. Babaların kullandıkları kelimelerin sıklığı, ilk on kelime olarak Şekil 1'de gösterilmiştir.

Duman

Şekil 1: Babaların kullandıkları kelimelerin sıklığı (ilk 10 kelime)

Son olarak, babaların, araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme sorularına verdikleri yanıtlarda kullandıkları tüm kelimeler, babaların gözünden babalık deneyimlerine ilişkin bir kelime bulutu oluşturacak şekilde analiz edilmiştir. Babaların katılımlarına yönelik değerlendirmelerine göre oluşan kelime bulutu Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2: Babaların ebeveynlik deneyimlerine ilişkin kelime bulutu

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, babaların çocuğun hayatına katılımı ve ebeveynlik rolüne ilişkin algıları derinlemesine incelenmiştir. Araştırmada erken çocukluk döneminde çocuğu olan babaların çocuk bakımına katılımları, babalığa ilişkin düşünceleri, babalık idealleri ve çocukla ilgilenmesini engelleyen bireysel, ailesel ve bağlamsal faktörler hakkındaki fikirleri değerlendirilmiştir. Sonuçlar genel olarak incelendiğinde, babaların temel sorumluluğu çocuğun temel bakımını sağlama görevleri temasında yoğunlaşırken; çoğu babaya göre ideal baba, sevgi dolu ve ilgili olmalıdır. Babaların çoğu psikolojik doyum almayı, çocuk sahibi olma nedenleri arasında sayarken; doğum gerçekleşmeden önce kendilerini değiştirecek koşullar için hazırlamaları gerektiğini düşünmüşlerdir. Doğuma giren babalar arasında eşe destek olma düşüncesi yaygındır ve babalar, farklı cinsiyetten bir çocukları olsa, birlikte oynadıkları oyunların ve oyuncakların farklılaşacağını öngörmüşlerdir. Genel olarak bir çocuğun babası olmanın,

Duman

babalarda olumlu hislere yol açtığı; çocuğun mutluluğu ve gülümsemesinin, babalarda çocukla ilgilenmek için motivasyon oluşturduğu belirtilmiştir. Bunların yanı sıra, babaların çalıştıkları işin yoğunluğu ve çalışma saatlerinin yarattığı yorgunluk, baba katılımının önündeki en büyük engel olarak ortaya çıkmıştır. Babaların çoğu kendilerini ‘anneye yardım eden konumunda’ değil, ‘çocuk bakım görevlerinde eşit düzeyde sorumluluk alan taraf’ olarak tanımlamışlardır. Buna karşın babalara göre; diğer babalar ebeveynlikle ilgili geleneksel rollere işaret eden bazı tutum ve düşüncelere sahiptir. Öte yandan, annelerin baba-çocuk etkileşimine yönelik bekçilik davranışlarının babalar tarafından gerekli ve destekleyici olarak yorumlanması dikkat çekicidir. Babaların çoğu, eşlerinin teşvik edici bekçilik davranışlarının sıklığına vurgu yapmıştır.

Baba katılımına yönelik bulgular, bazı çalışmalardakine kıyasla bu çalışmada yüksek düzeylerde bildirilmiştir (Bilal ve ark., 2016; Linnenberg, 2012). Babaların en az eşleri kadar bakıcılık rollerine sahip olduklarını bildirmesi, alanyazında benimsenen yaygın bir anlayış değildir (Jones ve ark., 2022; Lamb, 2000). Ayrıca babaların çocuklarıyla etkileşimlerinin ağırlıklı olarak oyun oynamak ve çeşitli etkinlikler yapmak üzerine olduğuna ilişkin genel kanı bu çalışmada desteklenmemiştir (Allen ve Daly, 2007; Allport ve ark., 2018; Amodia-Bidakowska ve ark., 2020). Bu yöndeki farklılığın, ülkemizde giderek artan birlikte ebeveynlik süreçlerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu sonuç, mevcut araştırmaya katılan babaların eğitim seviyesinin nispeten yüksek olması ile de ilişkili olabilir. Nitekim ülkemizde yapılan pek çok çalışmada eğitim seviyesi arttıkça babaların katılımının arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Nkwake, 2009; Uzun ve Barn, 2019; Zedan, 2011). Öte yandan, önceki çalışmalarda rapor edilene benzer olarak, bu araştırmada da babaların ev içi ve ev dışında çocukla yaptıkları oyun içerikli aktiviteler, annelerinkine kıyasla fazla bulunmuştur (Dubeau ve ark., 2013; Mikelson, 2008). Bununla birlikte, babalar çocuklarıyla yaptıkları aktiviteleri zaman zaman annenin kendine vakit ayırması adına amaçsal olarak kullandıklarını bildirmiştir. Annelerin uygun olmadığı zamanlarda bakım görevlerini babaların üstlenmesi, alanyazın bilgileri ile tutarlıdır (Rohner, 2004; Sharma ve Natrajan-Tyagi, 2018).

Babaların çocukları konusunda aldıkları sorumluluklar daha çok temel bakım verme görevlerinde yoğunlaşmıştır. Babaların ev içinde eşleri ile eşit düzeyde sorumluluk aldıklarına yönelik inançlarına rağmen, bazı koşullarda annenin birincil rollerinin kabul edildiğine yönelik söylemleri dikkat çekici olmuştur. Babaların eşlerine ebeveynlikle ilgili karar mercii olmalarına izin verdiği, çocukla ilgili konularda annelerin yönlendirmelerinin gerekli ve olumlu olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle babalar, eşlerinin anne bekçiliği davranışlarının baba-çocuk etkileşimini kolaylaştıran, teşvik edici türde olduğunu ifade etmişlerdir. Annelerin bekçilik davranışlarının baba-çocuk ikili iletişiminin sağlıklı biçimde sürdürülebilmesine katkı sunacağı görüşü, bazı çalışmalardakine benzerdir ve geleneksel ebeveynlik rolleri inancının bir uzantısı gibidir (Fagan ve Cherson, 2017; Roy ve Dyson, 2005; Schoppe-Sullivan ve Altenburger, 2019; Schoppe-Sullivan ve ark., 2008). Çalışmada ‘diğer babaların, çocuğuyla alışılmışın dışında zaman geçiren babalar hakkında ne düşüneceği’ sorusuna verilen yanıtların, geleneksel cinsiyet rolleri temasında yoğunlaşmış olması da bunu destekler niteliktedir. Babalar arasındaki güçlü cinsiyet rolleri tutumuna işaret eden bu söylemlerin yaygınlığının yanında, çocuk bakım görevlerinin iş birliği içinde yürütülüyor olduğuna yönelik temaların sıklığı, babaların sosyal arzuların yanıtlarından da kaynaklanmış olabilir. Çünkü toplumsal algı sebebiyle, çocuklarıyla sık vakit geçiren babalar zaman zaman alay içerikli konuşmalara maruz kalabilmektedirler. Bunun yanı sıra geleneksel anlayışta çocuk bakımı annelerin birincil görevi sayıldığından, babalar eşleri ile ilgili de olumsuz eleştiriler alabilirler. Diğer bir ifadeyle, babalar ebeveynlik görevlerini eşit biçimde paylaştığında, anneler çocuk bakımında yeteri kadar görünür olmamakla suçlanabilirler. Bu da babaların çocuklarının yaşamına dâhil oluşunu sınırlandıran önemli bir unsur olabilir. Geleneksel cinsiyet rolleri gibi köklü inançları yıkmak zor olsa da babaların değişen yeni ebeveynlik rolleri içerisinde kendilerine alan açmak için gönüllü söylemlere sahip olması, baba katılımını artırmayı amaçlayan müdahaleleri kolaylaştırması açısından faydalı görülebilir. Bunların yanı sıra babaların ebeveynlik davranışlarında eşten sonra en etkili faktörün kendi aileleri olması dikkat çekicidir. Ebeveynlik davranışlarının nesiller arası yönü tartışmalı olsa da kendi ebeveynleri açısından iyi rol modele sahip babaların olumlu ebeveynlik davranışlarını daha iyi yerine getirebileceği bilinmektedir (Belsky, 2005). Dolayısıyla babaların kendi anne babalarından algıladıkları ebeveynlik normları, kendi çocuklarıyla olan biyolojik ilişkilerinde önemli bir belirleyici gibi görünmektedir.

Çalışmada baba katılımını engelleyen en önemli faktör, yoğun çalışma saatleri ve iş sonrası yorgunluk olarak bildirilmiştir. Önceki araştırma sonuçlarıyla paralel olarak, babaların evde bulunma süreleri azaldıkça, çocuklarıyla geçirdikleri saatlerin ve bu saatlerde kurulan ilişki niteliğinin düşmesi ve iş-aile çatışması yaşamaları

Duman

olasıdır (Cano ve ark., 2019; Steiber, 2009). Nitekim diğer çalışmalar da babanın uzun çalışma saatlerine sahip olması durumunda, çocuk bakımı için görece az zaman ve enerjiye sahip olacağından ebeveynlik rollerine ve çocuk bakımına katılımlarında azalma olduğunu rapor etmiştir (Lamb, 1987; Monteiro ve ark., 2017). Ayrıca araştırmaya katılan babaların eşlerinin çalışan annelerden oluşması ve çalışma saatlerinin babalarinkine çok yakın olması göz önünde bulundurulursa, babaların çocuk bakımı ile ilgili daha çok sorumluluk almasını sağlayacak ekstra müdahalelere ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Bu nedenle çalışmada babaların algıladığı teşvik edici bekçilik, aslında çalışan annelerin çocuk bakımı ve ev içi işlerde eşlerinden daha çok destek görmek amacıyla yaptıkları davranışları kapsıyor olabilir. Çünkü teşvik edici bekçiliğin, baba katılımının yüksek olduğu koşullarda, ebeveyn yeterliğini olumsuz etkileyerek babalarda çocuk bakımından geri çekilme ile sonuçlandığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Puhlman ve Pasley, 2013; Schoppe-Sullivan ve ark., 2008). Oysa bu çalışmada annelerin teşvik edici bekçilik davranışlarının baba kırılabilirliği ile sonuçlandığını gösteren bir kanıt ulaşılamamıştır. Yoğun çalışan babalar eşlerinden, nasıl ve ne kadar ebeveynlik yapacaklarına ilişkin yönlendirme almaya ihtiyaç duyuyor gibi gözükmemektedir. Dolayısıyla annelerin baba katılımındaki belirleyici etkisi, bu çalışmada bir kez daha ortaya çıkmıştır. Babaların eşleri tarafından çocuk bakım görevleri konusunda teşvik edilmesi, var olan baba katılımının devamlılığının sağlanmasını ve annelerin ev içindeki yükünü azaltarak birlikte ebeveynlik yapılmasını kolaylaştırabilir.

İdeal baba anlayışı ile ilgili sonuçlar, bir babanın çocuğu ile ilgili konularda sorumluluk alması gerektiğine yönelik kuvvetli bir inancın olduğunu göstermiştir. Sorumluluk, baba katılımının ilk kavramsallaştırılmasından bu yana, kavramı oluşturan temel alt boyutlardan biri olarak anılmaktadır (Cabrera ve ark., 2007; Lamb, 1987; Pleck, 2010). Bu nedenle, baba katılımını nicel yolla değerlendirecek gelecek çalışmalarda çocuğun hayatı ile ilgili sorumluluk alma özelliğine atfeden maddelerin katılım davranışları içinde büyük bir paya sahip olacağı öngörülebilir. Bununla birlikte ideal baba özelliklerinde, düşük oranda da olsa, gerektiğinde otoriter olma ve *çocuğu hayata hazırlarken belirli bir maddiyata sahip olma* görüşünün halen devam ettiği görülmüştür. Dolayısıyla nispeten genç ve yeni nesil babalardan (new fathering) oluşan örnekleme rağmen bu sonuç, babaların “eve ekmek getiren ebeveyn” anlayışını sürdürmeye devam ettiğini gösterir niteliktedir. Çalışmaya katılan babalardan sadece üçünün eşlerinin bir işte çalışmadığı göz önüne alınırsa, babaların iş yaşamının ebeveynliğe olumsuz etkileri ve para kazanma yükümlülüğü ile ilgili yoğun kaygılarının aslında geleneksel bir babalık anlayışının izlerini taşıdığı söylenebilir. Bununla birlikte bazen, çalışma saatleri benzer bile olsa maaşların erkekler için daha fazla olabilmesi gibi sebepler ile babalar kendilerini evin birincil geçimini sağlayan kişiler olarak görüyor ve dolayısıyla çocuk bakımına zaman ayıramıyor olabilirler (McLaughlin ve Muldoon, 2014; Ranson, 2012).

Doğum öncesindeki baba katılımı; babaların eşlerini destekledikleri, bebekleri için gerekli olacak malzemeleri temin ettikleri, ebeveyn eğitimleri ve bolca doktor ziyareti ile karakterize bir süreç olarak tanımlanır ve bu süreçteki babalık rolü algısı gelecek dönemlerdeki baba katılımı ile yakından ilişkilidir (Cabrer ve ark., 2009; Tamis-LeMonda ve ark., 2009). Bu çalışmada babaların doğum öncesi yapılan hazırlıklara yönelik verdikleri yanıtlar, doğum öncesi baba katılımı kavramsallaştırmalarını destekler niteliktedir. Konuya ilişkin baba görüşlerinin büyük bir kısmı çocuk doğduktan sonra değişecek koşulların farkında olunması ve maddi hazırlık yapma ile ilgilidir ki bu, Alio ve arkadaşlarına göre (2010) doğum öncesi baba katılımında *sorumluluk* alma anlamına gelmektedir. Benzer şekilde, hamilelik sürecinde eşe yardımcı olmak *ulaşılabilirlik* boyutunu ve çocuk yetiştirme ile ilgili bilgi edinmek için çeşitli kaynaklara ulaşarak eğitimlere katılmak da *etkileşim* boyutunu ifade etmektedir (Alio ve ark., 2010). Dolayısıyla çalışmadaki babaların söylemleri daha önceki çalışmalardaki gibi, babaların henüz doğum öncesinden baba katılımı davranışlarında bulunduklarını göstermesi açısından önemlidir (Griffith ve ark., 2023).

Bazı çalışmalar, babaların oğullarına bakım vermeyi daha az zorlayıcı bulduklarına dair kanıtlar sunmaktadır (Paquette ve Dumont, 2013). Bu nedenle de erkek çocukların deneyimlediği baba katılımının daha yüksek olduğunu gösteren bulgular vardır (Rouyer ve ark., 2007). Ancak mevcut çalışmada, kız çocuk yetiştiren babaların bundan ayrıca bir keyif aldığına ve erkek çocuk yerine kız çocuk sahibi olmaları koşulunda, çocukla yapılan aktivitelerin daha az yorucu olacağına yönelik söylemler ortaya çıkmıştır. Erken çocukluk dönemindeki kız ve erkek çocuklarının hareketlilik açısından farklılıkları, babaları kız çocuk sahibi olmak için motive ediyor olabilir (Tucker ve ark., 2011). Bununla birlikte, farklı cinsiyetten bir çocuğa sahip olduğunda oyunların ve oyuncakların değişeceğine yönelik öngörü, babalara göre yalnızca ebeveynlik tutumlarından değil, çocukların tercihlerinden de kaynaklanabilir. Nitekim katılımcı babalar, ebeveynler olarak eşitlikçi ve modern bir anlayış benimsemelerine

Duman

rağmen, gelişimsel sürecin bir parçası olarak çocuklarının erkeksi ve kadınsı rollere ilişkin seçimlerinin baskın gelebildiğini belirtmişlerdir (Todd ve ark., 2018).

Babaların çocuk sahibi olma ile ilgili motivasyonları, çocuğun değeri ile ilgili yapılan güncel çalışmalarda vurgulanan ‘çocuğun toplumdaki yerinin değiştiği’ görüşü ile paraleldir. Çalışmada yüksek oranda ortaya çıkan baba söylemlerinin, Kağıtçıbaşı ve Ataca’nın (2005) ‘psikolojik değer’ olarak tanımladığı kategoriye uygun olduğu söylenebilir. Öyle ki babalar, çocuğun ebeveynlere vereceği mutluluğu tatmanın ve psikolojik doyumun, çocuk sahibi olmak için birincil kaynak olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca çocukla ilgilenme motivasyonlarının da yine çocuğun mutluluğu ve gülümsemesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla bu araştırmaya katılan babaların çocuk merkezli bir bakış açısını benimsedikleri söylenebilir. Başka bir çocuk isteme tercihleri ve nedenleri ise ebeveynlerin ekonomik kaygıları ve sosyal destek arayışları hakkında birer ipucu niteliğindedir. Kadınların ekonomik kaygılar sebebi ile çocuk sahibi olmayı ertelediği bazı çalışmalarda raporlanmıştır (Ilacqua ve ark., 2018). Mevcut çalışmada da babaların evi geçindirme telaşı, ikinci bir çocuk isteğini baltalayan öncelikli sebep olarak ortaya çıkmıştır. Maddiyatla bağlantılı olarak babalar, ikinci çocuğa ilk çocuk kadar yatırım yapamayacakları düşüncesi ile refah seviyesi yükselene kadar çocuk sahibi olmayı ertelediklerini bildirmiştir. Öte yandan başka bir çocuk fikri daha bulunan babalarda bu motivasyon, sıklıkla babaların çocuğunun kardeşlik duygusunu tatması isteğinden kaynaklanmıştır. Yine de babaların; kardeşi, abisi/ablası olan çocukların, tek çocuklara göre daha az sorun yaşayacağına dair inanışları da çalışma sonuçları açısından dikkat çekicidir. Genel olarak babaların çocuk sahibi olma konusundaki ekonomik kaygıları ve çocuğun sosyal destek kaynaklarının artırılmasına yönelik inanışları, alanyazında çocuk sahibi olma isteğini nicel olarak değerlendiren ölçüm araçlarının maddeleri ile benzerlik göstermektedir (Guedes ve ark., 2015; Naghibi ve ark., 2019). Çocuğa verilen değer ile ilgili bu sonuçlar değerlendirilirken, babaların ortalamanın üstü bir eğitim seviyesine sahip ebeveynler oldukları da unutulmamalıdır.

Babaların bir çocuk sahibi olacaklarını öğrendiklerinde yaşadıkları duyguların genellikle olumlu olmasının yanında, çocuk doğana kadar zaman zaman olumlu duygulara kaygı, korku gibi olumsuz duyguların da eşlik ettiği sıklıkla rapor edilmiştir. Babaların olumsuz olarak tanımladıkları bu duyguları yaşamaları, babaların kendi kişilik özellikleri ile ilgili veya ebeveynliğe geçiş aşamasında yaşanan olağan değişikliklerle ilişkili olabilir (Philpott ve ark., 2019; Tarla ve ark., 2015). Sonuçta baba olmak, eve yeni katılacak bir üyenin varlığı ile erkeklerin yeni bir role uyum sağlamasını ve benliğin yeniden düzenlenmesini gerektiren bir süreçtir (Kowlessar ve ark., 2015). Neredeyse tüm babalar çocuk sahibi olma konusunda istekli olmalarına rağmen, babaların yaklaşık yarısının eşlerinin hamilelik haberini aldıklarında yaşadıkları yüksek düzeyde korku, baba olmakla ilgili rol kısıtlamalarından ve bebek bakımıyla ilgili yetersizlik duygularından kaynaklanmış olabilir (Philpott ve ark., 2017). Bu ve benzeri olumsuz duygular, babaların daha düşük düzeylerde baba katılımı göstermesi ya da ebeveynlik davranışları sırasında daha çekingen olmaları ile sonuçlanabileceği gibi doğum öncesi gerekli hazırlıkları yapan, kendini bu sürece hazırlayan ve çocuk bakımı konusunda kendini geliştiren babaların artan doğum öncesi baba katılımına bağlı olarak doğum sonrası baba katılımının yüksek olması ile de sonuçlanabilir. Bununla birlikte çalışma sonunda bazı babalar, babalık deneyimleri konusunda kendileri ile yüzleştiklerini ve ebeveynlik alanlarında eşleri kadar yetkin olmadıklarını fark ettiklerini belirtmişlerdir. Bu söylemler, babaların ebeveynlik hakkındaki gerçekçi bakış açısının yanında, daha nitelikli baba katılımı için yardıma açık olduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ortalama yarım saat süren bir görüşmenin ardından babalarda oluşan bu farkındalığın, iyi organize edilmiş ebeveynlik programları ile sürekli hale getirilebileceği düşünülmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formatına dayanan bu çalışmada, baba katılımı ve katılımı ilişkili çeşitli faktörler kapsamlı olarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra babaların ebeveyn olarak sorumlulukları, çocuk sahibi olma motivasyonları, başka bir çocuk sahibi olmaya dair istekleri, doğum öncesi hazırlıklara ve kız ya da erkek çocuğa babalık yapmaya ilişkin algıları ile ideal baba anlayışı gibi konular da detaylı olarak ele alınmıştır. Çalışmanın nitel yönteminin ve baba temsili örnekleminin araştırmayı güçlü kıldığı düşünülmektedir. Bunların yanında çalışma, çeşitli sınırlılıklar taşımaktadır. Görüşmeler çevrim içi ve kartopu örnekleme yolu ile ulaşılan babaların katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çevrim içi görüşmeler sırasında, babaların bazı soruları sosyal istendik biçimde yanıtlamış olması muhtemeldir. Babaların kartopu örnekleme yöntemi ile çalışmaya dâhil olması, örneklemin eğitim ve algılanan sosyoekonomik düzeyini nispeten yüksek kılmıştır. Çalışma sonuçlarının genellenmesi aşamasında, örneklemin bu özelliklerinin dikkate alınması önem arz etmektedir. Son olarak, karşılaştırmalı sonuçların elde

Duman

edilebilmesi, ebeveynlik deneyimlerinin anne ve babalar için nasıl farklılaştığının incelenebilmesi adına, annelerin baba katılımına yönelik algılarını ortaya koyacak nitel çalışmaların yapılmasının da gerekli olduğu düşünülmektedir.

Özetle, baba katılımının önündeki en büyük engel iş yoğunluğu ve bundan kaynaklı yorgunluktur. Uzun saatler boyunca çalışan ebeveynlerin iş-aile çatışmasını yüksek düzeyde yaşadığı bilinmektedir (Kuo ve ark., 2018). Baba katılımının ekonomik kaygılardan bağımsız düşünülemeyeceği varsayımı ile ebeveynlere en uygun aile dostu politikaların yaygınlaştırılması, çocukların daha fazla baba katılımı deneyimlemesini mümkün kılabilir. Dolayısıyla babalara sağlanacak esnek çalışma saatleri, evden çalışma imkânları ve çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi iş-aile dengesini destekleyen politikaların benimsenmesi, baba katılımını engelleyen iş yoğunluğu ve stres gibi faktörleri hafifletebilir. Öte yandan, çalışmada annelerin baba katılımındaki öncelikli etkisi tekrar ortaya çıkmıştır. Ebeveynlikleri hakkında eşleri tarafından geri bildirim alan ve baba-çocuk etkileşimi için teşvik edilen babalar, ebeveynlik alanında kendilerini daha yetkin hissederek baba katılımlarını artırabilir. Çalışma genelinde babaların tek sorumluluklarının eve maddi kaynak sağlamak olmadığına ilişkin algıları dikkat çekicidir. Babaların çocuk bakımında daha görünür olması amacıyla uygulanması planlanan önleme müdahale programlarında, babaların sorumluluk alabileceği alanlar hakkında daha geniş bilgilendirme yapmak, katılım sağlamaya gönüllü babalar için iyi bir başlangıç noktası olabilir.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet rolleri sebebi ile babalar arasında yaygın bir şekilde rastlanan ‘birincil bakım verenlerin anneler olduğu’ görüşü, gönüllü olarak aktif katılım gösteren babaların davranışlarına ket vurabilir. Bu algıyı değiştirmek için doğum sonrası babalara verilen babalık izninin süresinin uzatılması, katılımlarını destekleyecek olanaklar sunulması, babaların çocuk bakım hizmetlerine erişilebilirliğinin artırılması ve iş yerlerindeki ebeveyn izni uygulamalarının babalar için de gözden geçirilmesi gibi kapsamlı uygulamalar gerçekleştirilmesi önerilebilir. Bu tür yapısal değişiklikler, babaların ebeveynlik sürecinde daha fazla yer almasını teşvik edebilir ve uzun vadede daha eşitlikçi bir aile yapısının oluşmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca devlet tarafından desteklenen daha geniş kapsamlı eğitim programları ve kampanyalar aracılığıyla babaların ebeveynlikteki rolleri konusunda toplumsal farkındalık yaratılması önemlidir. Böyle girişimler; baba katılımının önündeki engellerin aşılması için yardımcı olabilir, aynı zamanda babaların çocuk bakımında aktif rol alması gerektiği mesajını güçlendirerek toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden şekillenmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Abbott, T. (2021). *Social and personality development*. Routledge.
- Akbaş, Ö. Z. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3(2), 297-328. Doi: 10.13114/MJH/201322486
- Akgöz Aktaş, G. & Aydın, A. (2020a). Anne bekciliği ölçeği anne formunun Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 63-77. Doi: 10.31828/tpy1301996120200131m000018
- Akgöz Aktaş, G. & Aydın, A. (2020b). Babaların gözünden anne bekciliği: bir ölçek uyarlama çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(29 Ekim Özel Sayısı), 3565-3590. Doi: 10.26466/opus.724644
- Akgöz Aktaş, G. & Ebeoğlu Duman, M. (2021). Genişletilmiş anne bekciliği kavramsal modelinin anneye özgü değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 4(8), 217-237. Doi: 10.35235/uicd.1019848
- Alio, A. P., Salihu, H. M., Kornosky, J. L., Richman, A. M., & Marty, P. J. (2010). Feto-infant health and survival: does paternal involvement matter?. *Maternal and child health journal*, 14, 931-937
- Allen, S., & Daly, K. J. (2007). The effects of father involvement. *An Updated Research Sum*, 603, 1-27. Doi: 10.1007/s10995-009-0531-9
- Allport, B. S., Johnson, S., Aqil, A., Labrique, A. B., Nelson, T., Angela, K. C., ... & Marcell, A. V. (2018). Promoting father involvement for child and family health. *Academic pediatrics*, 18(7), 746-753. Doi: 10.1016/j.acap.2018.03.011
- Amodia-Bidakowska, A., Laverty, C., & Ramchandani, P. G. (2020). Father-child play: A systematic review of its frequency, characteristics and potential impact on children's development. *Developmental Review*, 57, 100924. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2020.100924>

- Banchefsky, S., & Park, B. (2016). The “new father”: Dynamic stereotypes of fathers. *Psychology of Men & Masculinity*, 17(1), 103. <https://doi.org/10.1037/a0038945>
- Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies.
- Bataille, C. D., & Hyland, E. (2023). Involved fathering: How new dads are redefining fatherhood. *Personnel Review*, 52(4), 1010-1032. Doi: 10.1108/PR-06-2019-0295
- Belsky, J., Jaffee, S. R., Sligo, J., Woodward, L., & Silva, P. A. (2005). Intergenerational transmission of warm-sensitive-stimulating parenting: A prospective study of mothers and fathers of 3-year-olds. *Child development*, 76(2), 384-396. Doi: 10.1111/j.1467-8624.2005.00852.x
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus open*, 2, 8-14. <https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001>
- Bilal, S., Spigt, M., Czabanowska, K., Mulugeta, A., Blanco, R., & Dinant, G. (2016). Fathers’ perception, practice, and challenges in young child care and feeding in Ethiopia. *Food and nutrition bulletin*, 37(3), 329-339. <https://doi.org/10.1177/037957211665402>
- Bornstein, M. H., & Tamis-LeMonda, C. S. (2022). Activities and interactions of mothers and their firstborn infants in the first six months of life: Covariation, stability, continuity, correspondence, and prediction. In *Parenting: Selected Writings of Marc H. Bornstein* (pp. 32-49). Routledge. Doi: 10.1111/j.1467-8624.1990.tb02854.x
- Bosoni, M. L. (2014). “Breadwinners” or “involved fathers?” Men, fathers and work in Italy. *Journal of Comparative Family Studies*, 45(2), 293-315. Doi: 10.3138/jcfs.45.2.293
- Brown, G. L., Kogan, S. M., & Kim, J. (2018). From fathers to sons: The intergenerational transmission of parenting behavior among African American young men. *Family process*, 57(1), 165-180. Doi: 10.1111/famp.12273
- Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H., & Roggman, L. (2014). The ecology of father-child relationships: An expanded model. *Journal of Family Theory & Review*, 6(4), 336-354. Doi: 10.1111/jftr.12054
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., Mitchell, S. J., & West, J. (2009). Mexican American mothers and fathers’ prenatal attitudes and father prenatal involvement: Links to mother–infant interaction and father engagement. *Sex Roles*, 60(7), 510-526. Doi:
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers’ influence on their children’s cognitive and emotional development: From toddlers to pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213. <https://doi.org/10.1080/10888690701762100>
- Cannito, M. (2020). Beyond “traditional” and “new”: An attempt of re definition of contemporary fatherhoods through discursive practices and practices of care. *Men and Masculinities*, 23(3-4), 661-679. <https://doi.org/10.1177/1097184X18822684>
- Cannon, E. A., SCHOPPE-SULLIVAN, S. J., Mangelsdorf, S. C., Brown, G. L., & SZEWCZYK SOKOLOWSKI, M. A. R. G. A.R. E. T. (2008). Parent characteristics as antecedents of maternal gatekeeping and fathering behavior. *Family process*, 47(4), 501-519. Doi: 10.1111/j.1545-5300.2008.00268.x
- Cano, T., Perales, F., & Baxter, J. (2019). A matter of time: Father involvement and child cognitive outcomes. *Journal of Marriage and Family*, 81(1), 164-184. Doi: <https://doi.org/10.1111/jomf.12532>
- Cooklin, A. R., Westrupp, E. M., Strazdins, L., Giallo, R., Martin, A., & Nicholson, J. M. (2016). Fathers at work: Work–family conflict, work–family enrichment and parenting in an Australian cohort. *Journal of family issues*, 37(11), 1611-1635. <https://doi.org/10.1177/0192513X14553054>
- Detle-Hagenmeyer, D. E., Erzinger, A. B., & Reichle, B. (2014). The changing role of the father in the family. *European Journal of Developmental Psychology*, 11(2), 129-135. <https://doi.org/10.1080/17405629.2014.883313>
- Devault, A., Milcent, M. P., Ouellet, F., Laurin, I., Jauron, M., & Lacharité, C. (2008). Life stories of young fathers in contexts of vulnerability. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 6(3). Doi: 10.3149/ft.0603.226
- Diniz, E., Brandão, T., Monteiro, L., & Verissimo, M. (2021). Father involvement during early childhood: A systematic review of the literature. *Journal of Family Theory & Review*, 13(1), 77-99. <https://doi.org/10.1111/jftr.12410>

Duman

- d'Orsi, D., Verissimo, M., & Diniz, E. (2023). Father Involvement and Maternal Stress: The Mediating Role of Coparenting. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(8), 5457. <https://doi.org/10.3390/ijerph20085457>
- Dubeau, D., Coutu, S., & Lavigueur, S. (2013). Links between different measures of mother/father involvement and child social adjustment. *Early Child Development and Care*, 183(6), 791-809. <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.723442>
- Ebeoğlu Duman, M. (2024). Babaların Gebelik Dönemine ve Doğum Sürecine Katılımı Üzerine Bir Derleme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 508-539. Doi: 10.17494/ogusbd.1474809
- Ebeoğlu Duman, M., & Yılmaz Irmak, T. (2023). A model proposal based on ecological systems theory to explain father involvement in adolescence. *Current Psychology*, 42(34), 29754-29771. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-05227-3>
- Erol, P. Ö., & Aloğlu, E. (2017). Çocuğun değeri ve aile değişimi: Türkiye'den otuz yıllık bir portre. *Sosyoloji Dergisi*, (35), 77-101.
- Fagan, J., & Cherson, M. (2017). Maternal gatekeeping: The associations among facilitation, encouragement, and low-income fathers' engagement with young children. *Journal of family issues*, 38(5), 633-653. <https://doi.org/10.1177/0192513X15578007>
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2004). Early father's and mother's involvement and child's later educational outcomes. *British journal of educational psychology*, 74(2), 141-153. <https://doi.org/10.1348/000709904773839806>
- Flynn, H. K., Felmlee, D. H., Shu, X., & Conger, R. D. (2018). Mothers and fathers matter: The influence of parental support, hostility, and problem solving on adolescent friendships. *Journal of Family Issues*, 39(8), 2382-412. <https://doi.org/10.1177/0192513X18755423>
- Griffith, D. M., Jaeger, E. C., Pepperman, P., Chustz, K. A., Frazier, D., Wilson, A., & Brown, H. L. (2023). Fathers' perspectives on fatherhood and paternal involvement during pregnancy and childbirth. *Health Education & Behavior*, 50(6), 802-809. Doi: 10.1177/10901981231199710
- Guedes, M., Pereira, M., Pires, R., Carvalho, P., & Canavarro, M. C. (2015). Childbearing motivations scale: construction of a new measure and its preliminary psychometric properties. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 180-194. Doi: 10.1007/s10826-013-9824-0
- Hauser, O. (2012). Pushing daddy away? A qualitative study of maternal gatekeeping. *Qualitative Sociology Review*, 8(1), 34-59. Doi: 10.18778/1733-8077.8.1.03
- Ilacqua, A., Izzo, G., Emerenziani, G. P., Baldari, C., & Aversa, A. (2018). Lifestyle and fertility: the influence of stress and quality of life on male fertility. *Reproductive Biology and Endocrinology*, 16, 1-11. Doi: 10.1186/s12958-018-0436-9
- Jessee, V., & Adamsons, K. (2018). Father involvement and father-child relationship quality: An intergenerational perspective. *Parenting*, 18(1), 28-44. Doi: 10.1080/15295192.2018.1405700
- Jones, C., Foley, S., & Golombok, S. (2022). Parenting and child adjustment in families with primary caregiver fathers. *Journal of Family Psychology*, 36(3), 406. Doi: 10.1037/fam0000915
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2019). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikolojide kuram ve uygulamalar*. Koç Üniversitesi.
- Kagitcibasi, C., & Ataca, B. (2005). Value of children and family change: A three-decade portrait from Turkey. *Applied psychology*, 54(3), 317-337. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2005.00213.x>
- Kim, S., & Glassgow, A. E. (2018). The effect of father's absence, parental adverse events, and neighborhood disadvantage on children's aggression and delinquency: A multi-analytic approach. *Journal of human behavior in the social environment*, 28(5), 570-587. Doi: 10.1080/10911359.2018.1443866
- Kitterød, R. H., & Pettersen, S. V. (2006). Making up for mothers' employed working hours? Housework and childcare among Norwegian fathers. *Work, employment and society*, 20(3), 473-492. <https://doi.org/10.1177/0950017006066997>
- Kowlessar, O., Fox, J. R., & Wittkowski, A. (2015). The pregnant male: a metasynthesis of first-time fathers' experiences of pregnancy. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 33(2), 106-127. Doi: 10.1080/02646838.2014.971404

- Kuo, P. X., Volling, B. L., & Gonzalez, R. (2018). Gender role beliefs, work–family conflict, and father involvement after the birth of a second child. *Psychology of men & masculinity*, 19(2), 243. Doi: 10.1037/men0000101
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & family review*, 29(2-3), 23-42. Doi: 10.1300/J002v29n02_03
- Lamb, M. E. (1979). Paternal influences and the father's role: A personal perspective. *American Psychologist*, 34(10), 938. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.938>
- Lamb, M. E., & Lewis, C. (2010). The development and significance of father-child relationships in two-parent families. *The role of the father in child development*, 5(94), 153.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., & Levine, J. A. (1987). Effects of increased paternal involvement on fathers and mothers. https://doi.org/10.1300/J002v09n03_06
- Linnenberg, K. D. (2012). “CinderFella” and First-Shift Fathers: The Effect of Work Schedule on Father Involvement. *Sociological Focus*, 45(3), 203-220.
- Liu, Y., Haslam, D. M., Dittman, C. K., Guo, M., & Morawska, A. (2022). Predicting Chinese father involvement: Parental role beliefs, fathering self-efficacy and maternal gatekeeping. *Frontiers in psychology*, 13, 1066876. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1066876>
- Liu, D., Jiang, Y., Wu, F., Yang, X., & Huang, R. (2022). Distinct roles of perceived teacher and peer relationships in adolescent students' academic motivation and outcomes: Father absence as a moderator. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 16, 18344909221146236. <https://doi.org/10.1177/1834490922114623>
- Luo, J., Wang, L. G., & Gao, W. B. (2012). The influence of the absence of fathers and the timing of separation on anxiety and self-esteem of adolescents: A cross-sectional survey. *Child: care, health and development*, 38(5), 723-731. Doi: 10.1111/j.1365-2214.2011.01304.x
- Mannino, C. A., & Deutsch, F. M. (2007). Changing the division of household labor: A negotiated process between partners. *Sex Roles*, 56, 309-324. <https://doi.org/10.1007/s11199-006-9181-1>
- McClain, L., & Brown, S. L. (2017). The roles of fathers' involvement and coparenting in relationship quality among cohabiting and married parents. *Sex roles*, 76, 334-345.
- McGill, B. S. (2014). Navigating new norms of involved fatherhood: Employment, fathering attitudes, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 35(8), 1089-1106. <https://doi.org/10.1177/0192513X14522247>
- McLanahan, S. S. (2014). Father absence and the welfare of children. In *Coping With Divorce, Single Parenting, and Remarriage* (pp. 117-145). Psychology Press.
- McLaughlin, K., & Muldoon, O. (2014). Father identity, involvement and work–family balance: An in-depth interview study. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 24(5), 439-452. <https://doi.org/10.1002/casp.2183>
- Mikelson, K. S. (2008). He said, she said: Comparing mother and father reports of father involvement. *Journal of Marriage and Family*, 70(3), 613-624. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2008.00509.x>
- Miles, M. B. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. *Thousand Oaks*.
- Monteiro, L., Fernandes, M., Torres, N., & Santos, C. (2017). Father's involvement and parenting styles in Portuguese families. The role of education and working hours. *Análise Psicológica*, 35(4), 513-528. Doi: 10.14417/ap.1451
- Naghbi, S. A., Khazaei-Pool, M., & Moosazadeh, M. (2019). Psychometric properties of fertility desire scale (FDS) developed for Iranian parents. *BMC Public Health*, 19(1), 1113. doi:10.1186/s12889-019-7413x
- Nkwake, A. (2009). Maternal employment and fatherhood: what influences paternal involvement in child-care work in Uganda?. *Gender & Development*, 17(2), 255-267.
- Offer, S., & Kaplan, D. (2021). The “new father” between ideals and practices: New masculinity ideology, gender role attitudes, and fathers' involvement in childcare. *Social problems*, 68(4), 986-1009. <https://doi.org/10.1093/socpro/spab015>
- Palkovitz, R. (2014). *Involved fathering and men's adult development: Provisional balances*. Psychology Press.
- Palkovitz, R., & Hull, J. (2018). Toward a resource theory of fathering. *Journal of Family Theory & Review*, 10(1), 181-198. <https://doi.org/10.1111/jftr.12239>

- Parke, R. D. (2014). Father involvement: A developmental psychological perspective. In *Fatherhood* (pp. 43-58). Routledge.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Sage Publications.
- Philpott, L. F., Leahy-Warren, P., FitzGerald, S., & Savage, E. (2017). Stress in fathers in the perinatal period: a systematic review. *Midwifery*, 55, 113-127. Doi: 10.1016/j.midw.2017.09.016
- Philpott, L. F., Savage, E., FitzGerald, S., & Leahy-Warren, P. (2019). Anxiety in fathers in the perinatal period: A systematic review. *Midwifery*, 76, 54-101. Doi: 10.1016/j.midw.2019.05.013
- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement. *The role of the father in child development*, 58.
- Pilarz, A. R., Cuesta, L., & Drazen, Y. (2020). Nonstandard work schedules and father involvement among resident and nonresident fathers. *Journal of Marriage and Family*, 82(2), 587-604. Doi: 10.1111/jomf.12627
- Rohner, R. P. (2004). The parental "acceptance-rejection syndrome": universal correlates of perceived rejection. *American psychologist*, 59(8), 830. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.8.830>
- Paquette, D., & Dumont, C. (2013). Is father-child rough-and-tumble play associated with attachment or activation relationships?. *Early Child Development and Care*, 183(6), 760-773. <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.723440>
- Puhlman, D. J., & Pasley, K. (2017). The maternal gatekeeping scale: Constructing a measure. *Family Relations*, 66(5), 824-838. <https://doi.org/10.1111/fare.12287>
- Puhlman, D. J., & Pasley, K. (2013). Rethinking maternal gatekeeping. *Journal of family theory & review*, 5(3), 176-193. <https://doi.org/10.1111/jftr.12016>
- Ranson, G. (2012). Men, Paid Employment and Family Responsibilities: Conceptualizing the 'Working Father'. *Gender, Work & Organization*, 19(6). <https://doi.org/10.1111/j.1468-0432.2011.00549.x>
- Roberts, P., & Priest, H. (2006). Reliability and validity in research. *Nursing standard*, 20(44), 41-46. Doi: 10.7748/ns2006.07.20.44.41.c6560
- Rocha, N. A. C. F., dos Santos Silva, F. P., Dos Santos, M. M., & Dusing, S. C. (2020). Impact of mother-infant interaction on development during the first year of life: A systematic review. *Journal of Child Health Care*, 24(3), 365-385. Doi: 10.1177/1367493519864742
- Rouyer, V., Frascarolo, F., Zaouche-Gaudron, C., & Lavanchy, C. (2007). Fathers of girls, fathers of boys: Influence of child's gender on fathers' experience of, engagement in, and representations of paternity. *Swiss Journal of Psychology*, 66(4), 225-233. <https://doi.org/10.1024/1421-0185.66.4.225>
- Roy, K. M., & Dyson, O. L. (2005). Gatekeeping in context: Babymama drama and the involvement of incarcerated fathers. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 3(3). <https://doi.org/10.1024/1421-0185.66.4.225>
- Sagi, A. (1982). Antecedents and consequences of various degrees of paternal involvement in child rearing: The Israeli project. *Nontraditional families: parenting and child development/edited by Michael E. Lamb*.
- Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., & Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A systematic review of longitudinal studies. *Acta paediatrica*, 97(2), 153-158. Doi: 10.1111/j.1651-2227.2007.00572.x
- Schoppe-Sullivan, S. J., & Altenburger, L. E. (2019). Parental gatekeeping. In *Handbook of parenting* (pp. 167-198). Routledge.
- Schoppe-Sullivan, S. J., Altenburger, L. E., Lee, M. A., Bower, D. J., & Kamp Dush, C. M. (2015). Who are the gatekeepers? Predictors of maternal gatekeeping. *Parenting*, 15(3), 166-186. Doi: 10.1080/15295192.2015.1053321
- Schoppe-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Cannon, E. A., Mangelsdorf, S. C., & Sokolowski, M. S. (2008). Maternal gatekeeping, coparenting quality, and fathering behavior in families with infants. *Journal of family psychology*, 22(3), 389. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.3.389>

- Schoppe-Sullivan, S. J., Shafer, K., Olofson, E. L., & Kamp Dush, C. M. (2021). Fathers' parenting and coparenting behavior in dual-earner families: Contributions of traditional masculinity, father nurturing role beliefs, and maternal gate closing. *Psychology of Men & Masculinities*, 22(3), 538. Doi: 10.1037/men0000336
- Schultz, T. W. (1973). The value of children: an economic perspective. *Journal of Political Economy*, 81(2, Part 2), S2- S13.
- Sharma, P. K., & Natrajan-Tyagi, R. (2018). South Asian American daughter-father relationships in the aftermath of maternal loss. *Women & Therapy*, 41(3-4), 356-379. <https://doi.org/10.1080/02703149.2018.1430395>
- Skjøthaug, T. (2020). Antecedents of Fathers' stress in fatherhood. *Handbook of fathers and child development: Prenatal to preschool*, 209-228.
- Steiber, N. (2009). Reported levels of time-based and strain-based conflict between work and family roles in Europe: A multilevel approach. *Social Indicators Research*, 93, 469-488. <https://doi.org/10.1007/s11205-008-9436-z>
- Strauss, A. & Corbin, J. (2014). Basics Of Qualitative Research Techniques. New York: Sage Publications.
- Tamis-LeMonda, C. S., Kahana-Kalman, R., & Yoshikawa, H. (2009). Father involvement in immigrant and ethnically diverse families from the prenatal period to the second year: Prediction and mediating mechanisms. *Sex roles*, 60, 496-509. <https://doi.org/10.1007/s11199-009-9593-9>
- Tarlazzi, E., Chiari, P., Naldi, E., Parma, D., & Jack, S. M. (2015). Italian fathers' experiences of labour pain. *British Journal of Midwifery*, 23(3), 188-194. Doi: 10.12968/bjom.2015.23.3.188
- Todd, B. K., Fischer, R. A., Di Costa, S., Roestorf, A., Harbour, K., Hardiman, P., & Barry, J. A. (2018). Sex differences in children's toy preferences: A systematic review, meta-regression, and meta-analysis. *Infant and Child Development*, 27(2), e2064. <https://doi.org/10.1002/icd.2064>
- Tucker, P., van Zandvoort, M. M., Burke, S. M., & Irwin, J. D. (2011). Physical activity at daycare: Childcare providers' perspectives for improvements. *Journal of Early Childhood Research*, 9(3), 207-219. Doi: 10.1177/1476718X10389144
- Uzun, H., & Baran, G. (2019). Babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla ilişkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-60. Doi: 10.17860/mersinefd.518207
- Volling, B. L., & Palkovitz, R. (2021). Fathering: New perspectives, paradigms, and possibilities. *Psychology of Men & Masculinities*, 22(3), 427. <https://doi.org/10.1037/men0000354>
- Walsh, T. B., Carpenter, E., Costanzo, M. A., Howard, L., & Reynders, R. (2021). Present as a partner and a parent: Mothers' and fathers' perspectives on father participation in prenatal care. *Infant mental health journal*, 42(3), 386-399. Doi: 10.1002/imhj.21920
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2023). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zedan, R. F. (2011). Parent involvement according to education level, socio-economic situation, and number of family members. *The Journal of Educational Enquiry*, 11(1).

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).